

Someron savenvalajan sota-orpo

Ilmari Roos oli Kustaa Roosin poika ja syntynyt v. 1910-1941. (menehtyi rintamalla) Hänen oli tarkoitus mennä avioliittoon valitseman Hellin Holopaisen kanssa, joka oli raskaana. Ilmarin ollessa rintamalla, oli tämä nainen Ilmarin äidin karjatilalla Siuntiossa, auttaen paljon karjatalouden raskaissa askareissa. Muistan hänet, vaikka olin noin 12v vanha. Hän lähti vasta silloin Helsinkiin läheistensä luo, kun tiesi synnytyksen olevan lähellä.

Tyttö vauva syntyi 29.10.1940, tyttöä kutsuttiin An-Mariksi, vaikka oli Anna-Maria.

Tämä pieni tyttö oli vuoden ja kahden päivän ikäinen, kun isästään tuli suruviesti, se oli tapahtunut 31.10.1941. Ilmari oli ehtinyt jollain lyhyellä lomallaan käydä Somerolla naisensa ja vauvansa kanssa, että oli päässyt lastaan katsomaan, samalla käyden Somerolla. Samalla lomalla olivat käyneet entisessä kodissaan Takapellossa, siellä asusti hänen siskonsa. Kyseinen sota-orpo ei itse tiedä kyläilystä mitään, hän oli silloin 2kk ja minulle, kirjoittajalle, ovat Takapellon asukkaat kertoneet An-Marin ollessa vauva, että olivat isänsä ja äitinsä kanssa käyneet vauvaa näyttämässä. Ennen sotia Ilmari Roos oli ollut Einari Roosin saviverstaassa töissä Kultelassa.

Tämä Ilmari Roosin tytär An-Mari oli käynyt kauppakoulun ja sinä aikana tutustunut Paakkunaiseen, josta tuli puolisonsa ja kahden lapsen isä. Sinä aikana miehensä kauppa-ala aiheutti, että asuinpaikka vaihtui kovin usein. Parisuhde päättyi eroon. Itse An-Mari on kertonut, hänet heitettiin ulos, jätettiin.

Nuorempana kyseinen sota-orpo on kertonut käyneensä pelastusarmeijan pyhäkoulua ja hänet on vihitty nuoreksi sotilaaksi. 1950-luvulla kertoo olleensa Itä-Suomen maakuntateatterissa iltanäyttelijänä. Pisimmän työuransa kertoo toimineensa Savonlinnan-Säämingin seurakunnassa, 25 vuotta lastenohjaajana. Lahdessa asumisen johdosta, jolloin jäi sota-orvoksi, hänellä oli sotakummi, joka oli auttanut häntä rahallisesti, sai hän maksetuksi kauppakoulun lukukausimaksun. Kovat kokeneella sota-orvolla on seinällään pelastusarmeijan upseerin maalaama taulu, jossa lukee: ”Rukoile ja tee työtä”.

Jäi vielä selvittämättä, kun tämä sota-orpo oli nuori ja kasvu-iässä, niin hänen äitinsä sukulaisparilla ei ollut ollenkaan lapsia, niin he ottivat tämän sota-orvon, An-Marin (3-vuotias), omaan hoitoonsa ja kai sitä kautta hänen sukunimensä Roos vaihtui Holopaiseksi, ja vihkimisen myötä miehensä mukaan Paakkunainen. Vaikeuksia vaan jonkun kohdalle elämässään on hänen kertomansa mukaan ihan ylikuormaksi saakka. Näinä viimeisinä vuosinaankin on kirjeissään selitellyt kivuistaan, kuten lonkkasarcky,

joka korjaantuisi leikkauksella. Mutta ei voitu leikkaa, kun toisessa jalassa on ollut säärihaava.

Tämä sama sota-orpo on kirjeissään kertonut yli 20 kertaa joutunut muuttamaan. Muuttonsa kertonut osittain johtuneen miehensä ammatista. Samalla paikkakunnallakin eri osoitteissa. Kauppakoulun käytyään oli toiminut myyjänä eri liikkeissä Savonlinnan ja Mikkelin suunnalla. Asuinpaikkoja on luetellut: Espoo - Lahti - Savonlinna - Joroinen - Mikkelä - Joensuu - Lieksa - Kilo - Mäntyharju - Savonlinna.

Nuorena, 17 vuoden vanhana, An-Mari oli äitinsä jäljiltä osannut saada osoitteita, missä hänen isoäitinsä ja muut isänsä sukulaiset asuvat. Hän oli kesällä lähtenyt Savonlinnasta junalla Helsinkiin ja sieltä linjurilla Somerolle, jonne hänellä ollut osoite oli Saarentaka. Isoäitinsä ja isänsä sisko Inkeri Mäkelä asuivat molemmat Saarentakana. Taksilla hän meni linja-autoasemalta. Taksi vei perille osoitteen mukaan, Saarentaakse, Irene Roosille. Itse hän ei ollut koskaan nähnyt näitä läheisiään, kysymällä paikat löytyi. Isänsä sisaren tyttö, Kyllikki Mäkelä (myöhemmin Aalto), oli hänelle sopivaa ikäseuraa ja olivat yhdessä käyneet Kertunsalon tanssilavalla. Muuten samalla reissulla 1957, kun olivat seurassa, niin Tyyne Tammi os. Roos, ohjasi An-Marin Einari Roosin luo Kultelaan, jossa Ilmari Roos oli oppinsa saanut. Einari oli An-Marin kummisetä. Koska minä, kirjoittaja, olin lapsen kastamisen aikaan kovin nuori ja asuin Siuntiossa, niin olen epätietoinen asiasta. Kuvittelen, olisi saattanut tapahtua Somerolla paikallisen papin taholta? Asiaa perustelen sillä, kun somerolainen savenvalaja Einari Roos oli ollut An-Marin kummisetä.

Kolkko toteamus sota-orvosta, mitä hänestä olen kirjeiden perusteella tietoinen. Yhteyden pito isänsä läheisiin hänelle tuli vasta, kun oli liki 70 vuotta.

Itse on ilmaissut jossakin jutussaan: ”Orpouden tunne on pysyvää.”

Lyyli Honkio